

Οι αλώβητοι στις στροφές της ιστορίας του Β. Τσιράκη

Πηγή: ΠΡΙΝ Σελ.: 22 Ημερομηνία έκδοσης: 30-06-2019
Επιφάνεια: 664.69 cm² Αρθρογράφος: Κυκλοφορία: 620
Θέματα: ΒΙΒΛΙΑ, ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Αιμιλία Καραλή

Το νέο μυθιστόρημα του συγγραφέα (εκδ. Τόπος, 2019) εστιάζει πάλι στα ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν τη νεότερη ελληνική ιστορία, με κέντρο την Βόρεια Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα τη Θεσσαλονίκη.

Οι αλώβητοι στις στροφές της ιστορίας του Β. Τσιράκη

Πραγματικά γεγονότα, ντοκουμέντα, αυθεντικές μαρτυρίες αποτελούν την ραχοκοκκαλιά του και λειτουργούν σαν τρύπες ή φωλιές του χρόνου απ' όπου γεννιούνται, δρουν, ερωτεύονται, νικούν και ηττώνται οι χαρακτήρες που συνθέτουν την πολυπρόσωπη αφήγηση. Ο ιστορικός χρόνος εμπλέκεται με τον καιρό –το κρύο, τη ζέση, τη βροχή, τη συννεφιά, τη λιακάδα– κι έτσι τα πρόσωπα του μυθιστορήματος ζουν, αναπνέουν, αισθάνονται την ιστορία όπως και την καθημερινή τους ζωή.

Η αφήγηση ξεκινά με την αναφορά στην δολοφονία του Γιάννη Ζεύγου στις 21 Μαρτίου του 1947 στην Θεσσαλονίκη. Με αφορμή το γεγονός αυτό παρουσιάζονται μερικά από τα βασικά πρόσωπα της ιστορίας ως άμεσοι ή έμμεσοι μάρτυρες. Ο συγγραφέας εστιάζοντας στις ιστορίες τους επεκτείνει τον χρόνο της ιστορίας –με τη μορφή νύξεων– προς τα πίσω από την εκστρατεία στην Ουκρανία του 1919 και την προσφυγιά των Ελλήνων της Οδησού ως τα νεότερα γεγονότα που σημάδεψαν τον τόπο.

Στην πορεία της αφήγησης οι διαδρομές των πρωταγωνιστών εξακτινώνονται στο αλβανικό μέτωπο του 1940, περνούν στην εθνική αντίσταση, αναπλάθουν γεγονότα που δεν είναι ευρέως γνωστά, αποτυπώνουν τη σκληρότητα του εμφύλιου, τη φρίκη των εξοριών, τις πολιτικές γραμμές των αντίπαλων παρατάξεων, την κατάσταση της πολιτικής προσφυγιάς, την εξέγερση του Μάη του '68 και φτάνουν στα γεγονότα του Πολυτεχνείου. Μέσα σε όλο αυτό το διάστημα αναδεικνύονται στάσεις και τάσεις ανθρώπων, η καθημερινότητα αλλά και οι κρίσιμες αποφάσεις που κλήθηκαν να πάρουν. Σταθερή είναι η στάση των ανθρώπων που ανήκουν στη μίζερη ελληνική αστική τάξη: απατεώνες, δωσίλογοι, αυταρχικοί και εκδικητικοί, δουλοπρεπείς στους κάθε φορά «αφέντες» τους, αδίστακτοι και έτοιμοι να συνεργαστούν με τον οποιοδήποτε τους εξασφάλιζε δύναμη, πλούτο και εξουσία, εξοτώνοντας πολύμορφα όσους τους αντιστέκονται. Ίσως τον πιο εύστοχο χαρακτηρισμό για την ποιότητα των πολιτικών εκπροσώπων της μπορούμε να τον δούμε στην έκθεση του Πολ Πόρτερ, απεσταλμένου του Τρούμαν, που παρατίθεται στο βιβλίο: «μια ιεραρχία ατομιστών πολιτικών χωμένων ως τα μαπούνια στη διαφθορά και απασχολημένων με τον προσωπικό τους αγώνα για

εξουσία, ώστε δεν έχουν καν χρόνο να ασχοληθούν με την οικονομία της χώρας». Στην αναζήτηση του κέρδους αναλαμβάνουν και την ισοπέδωση της αρχιτεκτονικής ιστορικής κληρονομιάς της πόλης. Η αντιπαροχή, το τσιμέντο, οι πολυκατοικίες δεν χρησιμεύουν ως μέσα και για την ιστορική λήθη, το ξαναγράψιμο της ιστορίας με τους όρους των νικητών του Εμφυλίου.

Ευμετάβλητη και ασαφής παρουσιάζεται η ζωή της πλειοψηφίας των υπόλοιπων χαρακτήρων του έργου. Ο συγγραφέας ξεδιπλώνει ένα πολύχρωμο φάσμα ανθρώπων που συμμετέχουν στα γεγονότα της ιστορίας με αυθεντικότητα. Αγωνίζονται, υποχωρούν, προδίδουν, συμβιβάζονται, απολογούνται, αρνούνται το παρελθόν τους, βολεύονται. Λίγοι είναι εκείνοι και εκείνες που διατηρούν ή αποκτούν την αξιοπρέπειά τους. Μπορεί ο τίτλος του βιβλίου να είναι *Οι αλώβητοι* (εύρημα του συγγραφέα ότι βάζει μια ηρωίδα του να γράφει μυθιστόρημα με τον ίδιο τίτλο), όμως είναι πολύπλευρα λαβωμένοι. Τραυματισμένοι από την εξουσία, τους παλιούς φίλους και συντρόφους, από τις στροφές της ιστορίας. Στέκονται όμως όρθιοι γι' αυτό και αλώβητοι μέσα στις θύελλες, τις ήττες, τις δυσκολίες. Είναι πάντα έτοιμοι να αντιμετωπίσουν όπως «πρέπει» τον θρίαμβο και την ταπείνωση,

τη νίκη και την ήττα. Τόσο προβλέψιμο όσο και απρόβλεπτοι.

Οι αφηγηματικές αρετές του Βασίλη Τσιράκη είναι κατά πολύ βελτιωμένες στο τελευταίο του βιβλίο. Δεν είναι εύκολο να διαχειριστεί κάποιος όλα αυτά τα γεγονότα με το πλήθος των λεπτομερειών, ούτε να αποφύγει τον κίνδυνο ενός διδακτισμού. Ο συγγραφέας «αφήνει» κάθε χαρακτήρα να μιλήσει με τη δική του φωνή, σε όποια πλευρά της ιστορίας και αν ανήκει. Αυτό προσδίδει μια ιδιαίτερη αυθεντικότητα στο έργο του και έναν βαθύ ρεαλισμό. Δεν είναι μόνο το γλωσσικό ιδίωμα και οι εκφραστικοί τρόποι –όχι πάντοτε αναμενόμενοι με βάση στερεοτυπικά κριτήρια– που χρησιμοποιούν. Είναι το ήθος που αποπνέουν, η αποστροφή ή η συμπάθεια που προκαλούν με βάση τα λόγια και τις πράξεις τους και όχι από την παρέμβαση του συγγραφέα ή του αφηγητή. Ο Τσιράκης δεν εκφράζει συναισθήματα, αφήνει τους ήρωές του να τα δημιουργούν.

Οι αλώβητοι είναι ένα έργο που αξίζει να μελετηθεί πολύ και βαθιά για όλα όσα καταθέτει, για εκείνα που δηλώνει κι εκείνα που υπαινίσσεται. Κυρίως από όσους παρά τις «λαβωματίες» ή –μάλλον– λόγω αυτών εξακολουθούν να αντιστέκονται και να επιμένουν σε μια άλλη τροπή της ιστορίας, σε μια άλλη στροφή της κοινωνίας.

Πρόκειται για ένα έργο που αξίζει να μελετηθεί βαθιά για όλα όσα καταθέτει, δηλώνει και υπαινίσσεται

“